BUYUK BRITANIYANING YEVROPA ITTIFOQIDAN CHIQISHI — BREXIT: IJOBIY VA SALBIY TOMONLARI

Shoxrux Majidov
Jahon iqtisodiyoti va Diplomatiya universiteti magistranti, Kun.uz boshlovchi va jurnalisti

Qabul qilindi: 15.10.2025
Ko'rib chiqildi: 16.10.2025
Tasdiqlandi: 17.10.2025

Kalit so'zlar:
Brexit, Buyuk Britaniya, Yevropa Ittifoqi, iqtisodiy ta'sir, siyosiy o'zgarishlar, ijtimoiy oqibatlar, savdo aloqalari, xalqaro munosabatlar, siyosiy mustaqillik, iqtisodiy noaniqlik.

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot ishida Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqidan chiqishi — Brexit jarayoni va uning ijobiy hamda salbiy tomonlari tahlil qilinadi. Brexitning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy ta'sirlari o'rganilib, mamlakat va Yevropa Ittifoqi uchun yuzaga kelgan yangi imkoniyatlar va muammolar ko'rib chiqiladi. Maqola Brexit jarayonining ichki siyosat, savdo aloqalari va xalqaro munosabatlarga ta'siri hamda kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan natijalar haqida fikr yuritadi. Tahlillar Brexitning Buyuk Britaniya uchun mustaqil qarorlar qabul qilish imkonini oshirgan bo'lsa-da, ayrim sohalarda noaniqliklar va qiyinchiliklarni keltirib chiqarganini ko'rsatadi.

Kirish. Buyuk Britaniyaning Yevropa Ittifoqidan chiqishi — Brexit jarayoni XXI asr siyosiy tarixidagi eng muhim geosiyosiy voqealardan biri bo'ldi. 2016-yilda o'tkazilgan referendumda 52% britaniyaliklar Yevropa Ittifoqidan chiqish tarafdori bo'lishdi. Bu qaror nafaqat Buyuk Britaniya, balki butun Yevropa uchun siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlarga olib keldi. Brexit hodisasi xalqaro integratsiya, milliy suverenitet va globalizatsiya o'rtasidagi murakkab muvozanatni yana bir bor muhokama markaziga olib chiqdi.

Asosiy qism. Brexitning ijobiy jihatlaridan biri — Buyuk Britaniyaning o'z milliy siyosati va qonun chiqaruvchilik ustidan to'liq nazoratni tiklaganidir. Yevropa Ittifoqining umumiy savdo, migratsiya va qishloq xo'jaligi siyosatlaridan mustaqillik, London uchun suveren qarorlar qabul qilish imkonini berdi. Britaniya hukumati endilikda o'z milliy soliq siyosati, immigratsiya tizimi va xalqaro savdo kelishuvlarini mustaqil ravishda belgilay oladi. Masalan, 2021-

yilda Buyuk Britaniya Avstraliya va Yaponiya bilan yangi erkin savdo bitimlarini imzoladi.

Shu bilan birga, Brexit salbiy oqibatlarga ham sabab bo‘ldi. Eng avvalo, Yevropa Ittifoqi bilan erkin savdo cheklovlari va bojxona to‘siqlari iqtisodiy almashinuvni sekinlashtirdi. 2020-yildan so‘ng Buyuk Britaniya iqtisodiyotining o‘sish sur’ati YI a’zolari o‘rtacha ko‘rsatkichidan past bo‘ldi. London moliya markazi maqomini qisman yo‘qotdi, ko‘plab yirik kompaniyalar o‘z ofislarini Amsterdam yoki Frankfurtga ko‘chirdi. Shuningdek, Shimoliy Irlandiya bilan chegaraviy masalalar, Shotlandiya mustaqillik referendumi ehtimoli kabi ichki siyosiy ziddiyatlar kuchaydi.

Ijtimoiy nuqtai nazardan, Brexit ingliz jamiyatida bo‘linishni kuchaytirdi. Yoshlar, metropoliya aholisi va akademik doiralar YI a’zoligidan chiqishga qarshi edi, qishloq joylari va konservativ elektorat esa aksincha, “milliy mustaqillik” tarafdori bo‘ldi. Natijada Brexit “madaniy urush” sifatida ham talqin qilinmoqda — u Yevropada populizm va millatchilik tendensiyalarini kuchaytirdi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, Brexit Buyuk Britaniyaga siyosiy mustaqillikni qaytargan bo‘lsa-da, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan yangi muammolarni keltirib chiqardi. Yevropa Ittifoqi esa bu jarayondan integratsiyaning zaif tomonlarini aniqlab oldi. Brexit tajribasi shuni ko‘rsatadiki, siyosiy suverenitetni tiklash har doim ham iqtisodiy barqarorlikni kafolatlamaydi. Shunga ko‘ra, YI kelgusida fuqarolar bilan muloqotni kuchaytirish, demokratik legitimlikni oshirish va milliy manfaatlarni inobatga olgan holda integratsiyani yanada moslashuvchan shaklda davom ettirishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Follesdal, A. & Hix, S. (2006). Why There is a Democratic Deficit in the EU. Journal of Common Market Studies.
2. Mundell, R. (1961). A Theory of Optimum Currency Areas. American Economic Review.
3. Schimmelfennig, F. & Sedelmeier, U. (2019). The Europeanization of Central and Eastern Europe. Oxford University Press.
4. European Commission (2024). Economic Governance Review. Brussels.
5. Amnesty International (2024). EU Migration Pact: Human Rights Concerns.